СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 286. Джерзі Ситі, Н. Дж., понеділок, 9-го грудня 1940. No. 286. Jersey City, N. J., Monday, December 9, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПОЇЗДКА ПОЛКОВНИКА ДОНОВЕНА

ВАШИНГТОН. — Полковник Вилієм Доновен, який в часі минулої війни командував у Франції американською 69. дивізією, та вславився хоробрістю, тепер поїхав на секретну місію до Европи; зокрема до Франції. Разом з ним поїхав француз Деґарже, якого уважає дехто за представника ґенерала Вейґана. Вейґан — ходять такі чутки, — поїхав тепер до північної французької Африки і там обняв команду місцевих французьких збройних сил. Він носиться тепер з думкою перейти на сторону „вільних французів", кермованих ґен. Де Ґольом, що борються далі проти Німеччини. Доновен — так дехто говорить, — поїхав туди, щоб з припоручення американського уряду виповнити певну місію. Він буде в Франції, опісля поїде до північної Африки, та спиниться в Еспанії. Хоч він вибрався в дорогу під іншим, прибраним назвищем, то проте ґазетярі розкрили його подорож, а навіть подали свої пояснення що до її цілей.

СТРАЙК У СІЄТЛ.

СІЄТЛ. — Страйк у тартаках на західнім побережу розростається. Він охопив вже кількадесять тартаків, та випровадив з роботи 12,000 робітників. Замітне те, що ті тартаки не годні тепер доставити дерева на будову касарень і бараків, яких у звязку з примусовою службою тепер дуже потрібно.

ЛЯ ҐВАРДІЯ НЕ ПУСКАЄ ПОЛІЦАЇВ ДО ВІЙСЬКА.

НЮ ЙОРК. — Посадник Ля Ґвардія заявив, що він є проти того, щоб поліцаїв не брали до військової служби, а не самі поліцаї. Він є думки, що поліцаї на своїм становищі принесуть більшу користь державі, ніж би відбували службу десь у касарні. Вони вдержують порядок в місті та виполюють підривні елементи, що шкодять національному зброєнні. Коли поборові комісії не візьмуть цього під увагу, то він звернеться з тою справою безпосередно до федерального конґресу.

ТРЕНУВАННЯ ПІЛЬОТІВ У КАНАДІ.

НЮ ЙОРК. — Представник Канади на нарадах асикураційних компаній в Ню Йорку, Брокінгтон, заявив, що до Канади прибувають що дня сотками добровольці з Америки, щоб вступити до летунської служби. Їх є вже тепер десять тисяч. Канада, говорив він, на широку скалю вишколює воєнних пільотів, маючи їх нині 35,000. За рік десятки тисяч пільотів підуть на воєнну службу до Англії, говорив він.

АНҐЛІЯ ХОЧЕ ПОСИЛАТИ СЮДИ ВУГОЛЬ.

НЮ ЙОРК. — Англійська компанія сталі і коксу поробила конкретні пляни, щоб присилати до Америки що місяця по 50,000 тисяч тон добрірного вугля, коксу. Бо в американськім промислі дається відчувати брак того коксу. Щоб не ослабити праці американського промислу, а також, щоб збільшити свої валютові вклади в Америці, англійці думають посилати той кокс сюди тими кораблями, що їдуть до Америки за продуктами.

АНГЛІЙСЬКІ ПОРТИ НЕ ЗНИЩЕНІ.

ВАШИНГТОН.— До вашингтонських кол прийшла з Англії авторитетна вістка, що англійські порти не є такі ушкоджені, як це декому видається. Знищений лиш один порт, а саме, Савтгемптон. Він стоїть без ужитку. Але інші порти мало, або й цілком не ушкоджені. Дещо ушкоджені порти в Лондоні та Ліверпулі. Але оба виконують свою портову службу.

ВИСИЛКА ХВОРОЇ БОМБОВИКОМ.

МИЧЕЛ ФІЛД (Лонг Айленд, Н. Й.). — За дозволом президента Рузвелта військові власти відвезли великим бомбовиком до Чіле жінку бувшого чільського амбасадора, Карлоса Давіля, яка поважно захворіла. Лікарі сказали, що чільський клімат міг би їй помогти. Щоб приспішити поворот президент дав дозвіл на ужиття воєнного літака.

ПОРТРЕТ ЗАСУДЖЕНОГО ЗА КРАДІЖ ПОСАДНИКА.

НЮ ЙОРК. — В новім муніципальнім будинку в Кю Гарденс, в якім буде міститись заряд дільниці Квінс, серед портретів шістьох інших предсідників згаданої дільниці, буде повішений також портрет бувшого предсідника Коннолія, якого за зловживання засудили були на рік тюрми.

„МЯГКО-СЕРДНІ" ДЕМОКРАТИ.

НЮ ЙОРК. — Перед зібранням жінок предсідник нюйорської виховної ради, Маршал, сказав, що наша демократична система мусить охоронятись перед поглядами „мягко-сердних демократів", які кажуть, що нинішнє шкільне виховання, яке натиск кладе більше на практичні науки, ніж на клясичні, шкодить демократії. Зміну в шкільнім вихованні треба було впровадити з огляду на зміну обставин, говорив він.

АНҐЛІЯ НА ШЛЯХУ ДО АМЕРИКАНСЬКИХ СКАРБНИЦЬ

Департамент фінансів далі обговорює точно фінансові справи з англійським підсекретарем Фридериком Филипсом, щоб підготовити ґрунт для воєнних позичок Анґлії. Вже два американські секретарі — торговлі, Джес Джовнс і фінансів, Моргентав — заявили, що уважають Анґлію не поганою інвестицією позичок. Тепер оба уряди точно переговорюють, щоб перевести задуманий плян в діло. Англійський представник заявив, що Анґлія знов хоче дати американським фірмам замовлення на два біліони долярів, але вона не має стільки валюти в тім краю, щоб обернути її на згадану суму долярів.

Замітне те, що хоч йдуть переговори між представниками обох країв в цілі уділення позички Анґлії, в конґресі ніхто нічого не говорить про зміну закону Джансона, який забороняє позички всім тим краям, що не хочуть платити попередних позичок.

СПРАВА КОНТРОЛЮВАННЯ КОРАБЛІВ

Бюро публичної опінії під директорством д-ра Ґелопа опублікувало висліди своїх дослідів над справою — чи американський загал одобрює плян конвоювання торговельних кораблів американськими воєнними кораблями до Анґлії? Виходить, що хоч більшість голосів є проти такого конвоювання, але є також великий відсоток людей, що навіть на це згодилися. На сто людей 40% є за дозволом конвоювання, а 60% проти того.

ПРИСПІШЕНА БУДОВА ВОЄННИХ КОРАБЛІВ

Дорадчий комітет в справах зброєння проголосив, що будування воєнних кораблів в Америці відбувається значно приспішеним темпом. Пересічно що 12 днів виходить з будівельних доків більший, або менший новий воєнний корабель. Час будови середніх і малих кораблів вкорочено на одну четверту, або одну третю. Зате не вкорочено часу будови на тяжких боєвих кораблях. Але й над цим думають інжинири.

НЕМА СПІВПРАЦІ З ДАЄСОМ І ДЕПАРТАМЕНТОМ СПРАВЕДЛИВОСТИ

Головний прокуратор Джексон заявив, що не відповідає правді твердження Даеса, що між департаментом справедливости, зокрема Федеральним Бюром Інвестиґацій, та між комітетом Даеса прийшло до порозуміння, на основі якого ті дві аґенції працюватимуть спільно.

ГРЕКИ ПОСУВАЮТЬСЯ В НАПРЯМІ НА ТІРАНУ, СТОЛИЦЮ АЛЬБАНІЇ

Занявши пристань Порто Едда та окруживши Арґірокастрон, звернено головні сили в напрямі Елбасан, себто в напрямі на Тірану, що віддалена всього на 24 миль. Здобуття Порто Едди має немале значіння, бо це евентуально стане грекам і британцям у пригоді, коли задумали повести офензиву на Італію, звільнивши, очевидно, спершу цілу Альбанію. Порто Едда ціла знищена й ограблена. В пристані остає тільки один італійський контрторпедовець, на половину знищений. Таке подає американська пресова агенція. Каже, що італійці пробують ставити опір, але це їм не вдається. Італійські частини в горах в такому положенню, що їм скидають поживу з літаків. Порто Едда це старе грецьке місто Агія Саранта, назване так по 40 святих мучениках з часів римських імператорів. Воно було віками центром грецької культури. Тому греки так дуже радіють, що воно знову в грецьких руках.

ГРЕЦІЯ ПОТРЕБУЄ НЕГАЙНОЇ ПОМОЧІ

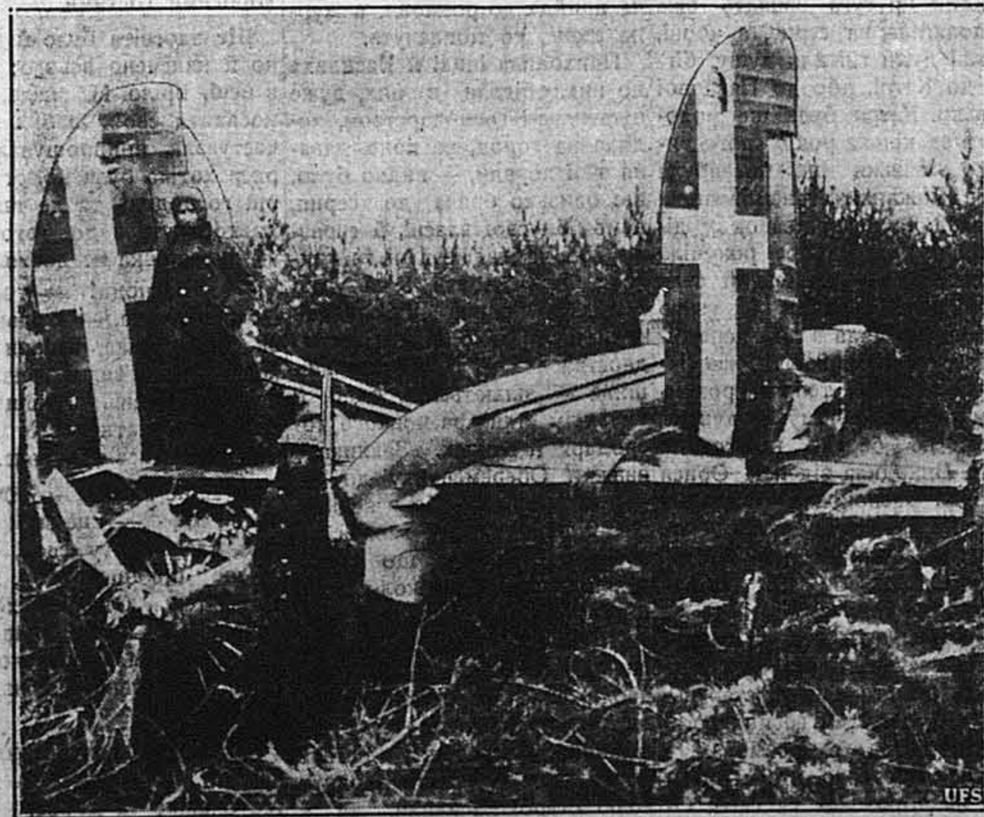
Не зважаючи на грецькі перемоги, крайзнаходиться у великій потребі. Зокрема треба медичної допомоги для ранених вояків, а фінансової для жінок і дітей, яких чоловіки чи батьки пішли до армії. Допомогова кампанія в Ню Йорку принесла досі, як оголошують, понад 150,000 долярів, а плянують зібрати 10. міліонів.

НОРВЕЗЦІ ПОМАГАЮТЬ ГРЕЦІЇ

На грецьку землю виладовано сотню норвезьких вояків, які перебували в Анґлії. Це вояки, що спеціяльно витреновані для зимової кампанії в горах.

КАРА ЗА ГОДУВАННЯ ФРАНЦУЗІВ

Американський кореспондент доносить з Кайзерслявтерн у Німеччині, що місцевий суд покарав місячним арештом Иоганну Ґільдер за те, що давала їсти двом полоненим французам, що там працювали. Усякі зносини з полоненими заборонені, казав суд. А обвинувачена боронилась тим, що думала, що це відноситься тільки до поляків.

НІМЕЦЬКИЙ ЛІТАК, ЗОСТРІЛЕНИЙ ДЕСЬ В АНҐЛІЇ

ЗАГАДКА УСТУПЛЕННЯ БАДОЛІЯ БУДЕ РОЗВЯЗАНА АЖ ПО ВІЙНІ

РИМ. — Повище заповідає Герберт Л. Метюз, римський кореспондент часопису „Ди Ню Йорк Таймс", доносячи про „небувалу сензацію", себто про нагле уступлення маршала Пієтра Бадолія зо становища Шефа Генерального Штабу. На його місце прийшов ґенерал граф Уґо Кавалеро, особливо заслужений в фашистівських рядах за організування фашистівської міліції в такому часі, коли фашизм був у найбільш критичному положенню. Нема найменшого сумніву, що зміна зайшла наслідком дуже важних причин, яких загал тепер не знає. Можна тільки дещо догадуватись, бо не було тайною, що маршал Бадолйо вже давно хотів уступити з власної волі. Одно певне, що „щось тут не тее". Маршал має 69 років, але ні вік, ні слабе здоровля тут не заважували, бо про це нема ніякої згадки в королівських розпорядках про уступлення і назначення нового команданта. Дехто підносить, що Бадолйо повинен був, не зважаючи на причини, таки видержати на своїй позиції, як пристало доброму патріотови. Але так є, що для фашизму армія є політичним знаряддям, а Бадолйо мав погляди, які не мають місця в тоталітарній державі. Не зважаючи на те, що маршал не мав популярности навіть в самій армії, ніхто не сумнівається, що він є одною з найбільших сучасних військових особистостей в цілій Европі. Як військовий мав він величезну повагу як заграницею, так і в самій Італії. Щодо того італійський нарід мав до Бадолія повне довіря і був з нього гордий. Теж і ґен. Кавалеро відомий як старий і спосібний вояк. За заслуги для фашистівської армії іменовано його графом.

„СТАРИЙ ПРИЯТЕЛЬ НІМЕЧЧИНИ".

БЕРЛІН. — Так пишуть німецькі газети про ґен. Уґо Кавалера, нового шефа штабу італійської армії, не зважаючи на те, що минулої світової війни Кавалеро був на проти-німецькім фронті.

ВІЙНА НАД БЕРЕГАМИ МОНТЕВІДЕО.

ЛОНДОН. — Британський воєнний комунікат подає, що на водах Полудневої Америки прийшло до стрілянини між німецьким воєнним кораблем і британським торговельним кружляком „Карнавон", що має 22,122 тон поемности. Кружляк зістав „легко ушкоджений", а німецький корабель утік, користаючи зо своєї швидкости.

НОВА СЕНЗАЦІЙНА ПОГОЛОСКА.

БІЛГОРОД. — Столиця Югославії стала тепер центром, де сходяться найріжнородніші вісти. До них треба зачислити і найновішу поголоску про те, що незабаром має уступити ґр. Чяно, італійський міністер заграничних справ, зять Мусолінія, що має за жінку дочку диктатора Едду, якої імя взято для назви альбанської пристані Порто Едда, яку тепер заняли греки.

СССР І СЛОВАЧЧИНА.

МОСКВА. — Підписано торговельний договір між СССР і Словаччиною, що то є під німецьким протекторатом і приступила формально до спілки тоталітарних держав, разом з Румунією і Мадярщиною. Подібний договір буде підписаний незабаром з Румунією.

ВІСТИ ЗО ЗАХІДНЬОЇ УКРАЇНИ.

ЛОНДОН. — Польські джереза подають багато подробиць про положення „давньої Польщі, що є під окупацією росіян". Кажуть, що совєтська влада переводить далі на велику скалю виселення населення та спроваджує з Росії масу ріжних урядовців на землі Західної України і Білорусі. Населення має страшно бідувати. Інтеліґенція голодує. Всі товари вивозяться до Росії, або держать на складах як призначені для вивозу до Московщини, або до Німеччини. До тої останньої вивозять збіжжа, худобу і бараболі з Галичини. Вивозять з Галичини до Росії бюрові уладження, меблі й т. п. Цілий край заваленнй летючками, вияснюючими совєтську конституцію. Це має бути передвиборча кампанія, бо 15. грудня мають відбутись загальні вибори. В Західній Україні мають вибрати 80,000 представників до ріжних місцевих совєтських установ.

ПУСТЯТЬ НА ВОЛЮ ПОЛЬСЬКИХ ПОЛОНЕНИХ.

ЛОНДОН. — Німеччина має звільнити усіх польських полонених, а задержати тільки тих, що далі беруть участь у війні, воюючи по стороні Британії.

СКОРО ҐЕРМАНІЗУЮТЬ.

БЕРЛІН. — „Франкфуртер Цайтунґ" подає, що в данціґсько-поморській окрузі „вже нема ні одного жида", а в руках німецьких зарядів опинилось 1,-200,000 гектарів польської землі. На протязі останніх 10 років, як кажеться, та округа зістала цілковито зґерманізована.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103, of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частиною):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзі Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

В ОБОРОНІ ВЕЛИКОГО ГЕРОЙСТВА

День за днем находимо в американських ґазетах повно похвал, звернених в сторону Греції за її спротив, ставлений Італії. Поминаючи засадничі причини тих похвал, підноситься головно те, що Італія, в порівнанню з Грецією, велика і сильна. Тому саме і надається грецькій поставі геройського почерку. Та, як це завважують уже деякі ґазети, симпатії для Греції пішли так далеко, що усувається в тінь забуття те, що було недавно в Фінляндії. Виходить, що геройства фінів, виявлені в їхній боротьбі з Советами, зачинають притемнюватись. Ніби виглядають малими і непомітними супроти того, що діється на грецько-італійському фронті, себто супроти того геройства, що його тепер виявляють греки.

І це є те, що порушує теж і колюмніст часопису „Ди Ню Йорк Тайс". Він каже, що відносини, в яких знайшлася Греція в боротьбі з Італією, є такі, де рахунок є проти неї. І то в пропорції, десь так приблизно, 6 до 1, себто, що Італія є назагал шість разів більшою і сильнішою від Греції. Та це, каже колюмніст, хоч заставляє нас ставитись з подивом до греків, не повинно заставляти нас забувати за те, в якому положенню були фіни, коли відважились ставити опір Советам. Бож це пішла на війну держава з 4 міліонами населення проти СССР, себто тої величезної імперії, що нараховує понад 170 міліонів людей! При тому треба мати на увазі, що Совети сусідуючи з Фінляндією, були злучені з нею комунікаційною сіткою і вели війну „в себе в дома". Знову в грецько-італійському випадку, Греція є таки в кращому положенню, бо є відділена від Італії морем. Та віддаль може бути невелика, але вона відграває в теперішніх часах дуже велику ролю, коли треба перевозити війська кораблями, які можуть кожної хвилі бути бомбардовані. Крім того, пише комюмніст, треба мати ще на увазі й те, що Греція дістає допомогу з боку Британії. І тому, коли те все возьметься під увагу, тоді вийде, що Греція є десь так чотири разів у гіршому положенню ніж Італія.

Ось ті обчислення не мають, очевидно, ніякого наміру обменшити славу Греції. Вони тільки боронять, згідно з правдою, справжні осяги Фінляндії. Вони хочуть заставити світ далі памятати за фінські геройства, бо вони надзвичайні й заслугують на те, щоб за них памятати і з них вчитись, як любити і боронити свій край. Вони теж нам вказують, що сама велич краю, це ще ніщо. Рішальним є дух, який може видержати нераз боротьбу, і то довго, з таким ворогом, що є і 45 разів більшим. А саме так було в боротьбі Фінляндії з СССР. Памятати за такі речі треба особливо тим малим поневоленим народам, що сумніваються, чи зможуть ще коли визволитись, будучи тепер під сильним пястуком.

ВІД КОГО Й В ЧИЇМ ІНТЕРЕСІ?

Комусь дуже залежить, щоб постійно пускати і поширювати в Америці такі вісти про український рух, якими можнаб настроювати американське суспільство проти визвольних змагань українського народу в Европі. Звідси і походять оті всі „відчити" про „націстичну пропаґанду серед українців в Америці" та ті поголоски про „піддержування німцями українського руху".

Хтож є ці чинники? — спитає неодин. В першу чергу це деякі польські орґани в Анґлії та Америці, а далі майже вся російсько - кацапська преса тут за океаном. Ця остання наосліп обвинувачує в „ґермафільстві" кожну українську орґанізацію, кожного видатнішого діяча.

Як поляки так і москалі добре знають, що так не є, як вони пишуть. Знають, що українці дістають від німців хіба такі „медвежі прислуги" як це сталося у випадку Карпатської України. Знають добре про спілку Гітлера зо Сталіном, а проте передають далі навіть такі сензаційні „репорти" як про орґанізування „січових стрільців" чи „школи кадетів" під німецькою окупацією. Нюйорська ґазета „Ді Ню Йорк Пост" доносить уже другий раз протягом одного тижня, під ініціялами якоїсь невідомої пресової аґенції, мабуть польської з Лондону, доносить про „школення українських терористів в Празі та Братиславі німцями" з метою підготовки українців до майбутнього нападу на СССР. В Европі уже давно проголошено, що ці вісти зовсім неправдиві та походять з польських кол у Лондоні. Ось це є джерело тих ультра-сензацій, які передруковує кацапсько-московська преса в Америці та ці американські часописи, що бавлять своїх читачів легкими видумками та дешевими сензаціями.

На нашу думку ці штучно витворювані сензації про „піддеружвання" українців німцями, не мають нічого спільного з анґлійцями. Велика Британія, коли іде про уряд, себто про людей, що кермують краєм, добре поінформована. І тому знає, що український рух є за повне визволення України, та що українці ніколи не погодяться з заміною одної чужинецької окупації на другу. Ще недавний той час від тої траґедії Карпатської України, підчас якої українські січовики явно пішли на перекір Німеччині та не віддали без спротиву країни мадярським наїзникам як того хотіла Німеччина. У своїм відношенню до Польщі українці не руководились німецькими інтересами, а своїми. І теж і тепер українці дивляться на свій власний інтерес, а не на інтерес Німеччини. А коли між українським населенням та польськими бандами йшли криваві розправи, то це була розпучлива оборона обездоленого українськгоо населення, яке в розпачі перед польським терором хапалося за методи найбільш йому в даний момент доступні.

Анґлійські урядові чинники напевно про це знають. Тому ці провокативні, незгідні з правдою відомости про ураїнський рух, поширюють головно ті поляки та москалі, що сидять у Лондоні.

Московські кола в Европі чи Америці позбавлені всякого контакту зо східньою Европою. Вони не мають ніяких вісток про це, що діється в цій стороні Европи. Отже, остають властиво тільки поляки, що то тепер є властивою кузнею сензаційних сплетень про „німецьку інтриґу".

Заходить тепер питання: чи є в інтересі самих поляків, чи ких відносин, ось таке грубе перекручення дійсности? І як може хтось говорити про якусь зміну польських настроїв щодо українців, коли вони ще далі воюють з українцями методами Ґрабських та Ґломбінських. І як можна вірити деяким польським ґазетам в Америці, що „поляки хочуть порозуміння" з українцями? Чи не здають собі ці польські ґазети справи, що це поляки є головно співвинні за ці „німецькі інтриґи", бо це вони свідомо й тенденційно поширювали такі сплетні, щоб ослаблювати значіння українського національного руху, продовжаючи ту роботу ще й тепер?

Український нарід у 95% стогне в дикій московській неволі. Західня Україна дісталася в царство Сталіна завдяки німецькій політиці. Чи можуть українці за це благословити Гітлера? Простий розум дає на те відповідь. Колиж поляки, не зважаючи на те, далі поширюють тенденційно-політичні вістки про піддержування німцями українського руху, то роблять це з метою шкодити українському народові та його визвольним змаганням. В цьому саме лежить траґедія самої Польщі. Поляки забувають, що вістря такої проти-української пропаґанди є двосічне. Вони дурили двацять літ світ, що нема української проблеми, але правди таки не закрили. Те саме станеться теж і тепер. Хай поляки нарікають тільки на себе, коли в майбутньому українсько - польські відносини не направляться. Буде це завдяки традиційній глупоті польської політики відносно українців.

РОЗУМІННЯ ВОЛІ

Аанґлійський вчеоний Бертранд Росел виголосив недавно доклад у якому сказав, що в Америці є менше свободи ніж в Анґлії, хоч Анґлія є монархія, та ще й до того в війні.

Тої свободи він не добачує в адміністрації, в економічнім житті і т. д.

Свободу президента, каже він, обмежує конґрес. З черги конґрес дістає обмеження від адміністрації. Адміністрація обмежена судами. Суди є під впливом публичної опінії і неписаних законів. Одним словом, якби якийсь чужинець добре придивився американському життю, то дійсно побачив би, що в Америці свободи дуже мало і все тут спутане. Недаром назвав анґлійський лорд Брайс американську конституцію і цілий устрій, оснований на ній, „устроєм обмежень і зрівноважень". Цей устрій так начеб все бачив перед собою якісь суспільні сили, яким треба вкоротити права і впливи.

Але хіба в Анґлії є дійсно більша свобода? Хіба взагалі існує на світі лад, який давав би одиницям і суспільним гуртам необмежену волю? Нігде такого устрою нема і не буде. Обмеження мусять бути, добровільні, чи примусові. А вже від виховання людей залежить, що вони уважають добровільним обмеженням, а що примусовим. Першого вони зовсім не відчувають, друге видається їм тиранією. Для Бертрана Росела є транством уже те, що не дають йому на університеті викладати про мораль у такий спосіб, як він її розуміє, знову в Америці вважають тиранією таке, коли хтось змушує студентів слухати викладів таких професорів, з яких поглядами не погоджується та суспільна мораль, що принята загалом. Для Бертрана Росела певно видається тиранством, коли в публичних льокалях в Америці він примушений слухати голосних розмов і сміхів. Знову для американця може видаватись таким самим тиранством, коли він мусить сидіти тихо в Лондоні в публичнім льокали, або, в найкращім випадку говорити півголосом. Хіба не сміються лондонці з американських „простаків", які на цілий голос вітаються в почекальнях лондонських готелів, або при столі голосно сміються? Відповідь анґлійців на той сміх така, що він по середині замерзає і падає на землю ледоватою грудою. Хіба таке життя не неволя? Та анґлійці звикли до нього і його за неволю не уважають. Вони легко в нім віддихають не відчуваючи ні трішки пригноблення. Навпаки, вони почувають, що те їх вільне життя сколочує їм той, що проти принятих засад голосно заговорить, чи засміється. Колиб дальше приходилось їм того сміху слухати, воне назвалиб це неволею.

Воля, чи неволя, це досить зглядні поняття. Вони залежать від привички, від тренування. Те, що давить нас, це неволя. А що не справляє нам прикрости, це — воля.

Змалку можна вбити в дитині бажання волі. Така дитина, коли виросте, буде вільним невільником, для якого не треба клітки, бо в нього нема крил, не треба ланцюхів, бо поза коло свого ділання, він і так не вийде. Воля це не самі писані закони, не державний устрій, тільки відчуття. Про неї треба дбати вже від колиски, викликуючи в душі дитини охоту до взнеслих корисних стремлінь, до свободи, здавляючи шкідливі, асоціяльні імпульси.

Вкінці воля, це не інтернаціональне, тільки національне поняття, так як національним поняттям є дух даного народу. Тому чужа влада все давить автохтона і він все проти неї бунтується, а чужий панівний нарід так часто дивується, чому його „справедливий" устрій викликує спротив в автохтона? Як довго існують ріжниці в психіці народів, так довго годі буде здибати якусь однострійну міжнародню формулку для поняття „волі". Так довго будуть всі народи змагатись за свою рідну, національну владу.

ХОЛМЩИНА ВІДРОДЖУЄТЬСЯ

Холмське села зачало отрясатись з ляку і непевности і ставати на власні ноги. Уже навіть по селах є хати, з яких повіває жовто-блакитний прапор, немов сповіщаючи історичну правду, що під тими стріхами живе український селянин, та що та земля не належиться нікому іншому, а тільки українському народови, законному спадкоємцеви своїх славних предків.

Недалеко від шляху Грубешів-Холм в напрямі на захід є маленьке містечко Ухані. Здеціоналізована ця історична містина знову заманіфестувала свою приналежність до українського народу. Ухані не забули, що колись мали честь вітати в своїх мурах князів Володимира Вел. і Ярослава Мудрого, що приглядались побідам Хмельницького і що після зруйнування татарвою чи ляхами завжди знову відживали.

В Уханях збереглось дещо родин українців. Вони перетрівали всі лихоліття і терор ляцького панування в останніх 20 літах і знову піднесли чоло. Дня 1. вересня відбулося там свято поставлення хреста на місці зруйнованої там ляхами церкви. Завдяки стараниям місцевого учителя Бориса Бедрика молодь взяла участь у цім святі. Гарно співав хор з Міславич. Промовляло кілька священиків, б. сенатор Любарський і референт молоді з Грубешева, В. Ваврук. По промовах дбайливі ґаздині запросили гостей на обід, де панувала справді родинна атмосфера. Виголошено низку промов, переплітаних стрілецькими та народніми піснями. Раділа душа, що Холмщина зберегла себе від ворогів, бо цеж доказ нашої сили, відпорности й невмірущости.

Дня 8. вересня село Мечин відбуло свято молоді разом з богослуженням на могилі невідомого борця. Патріотичну проповідь виголосив о. Лящук. Промову до молоді виголосив референт молоді з Грубешева. Потім відбулась коротка академія з участю хорів з Конюхова й Мечина. Після академії молодь Конюх під проводом учителя В. Іваницького й місцевої садівнички, та молодь Мечина під провором учителя Ст. Палка виконала ритмічні вправи. На закінчення відбулись змагання у відбиванні між жіночими й хлопячими курінями згаданих сіл. Мечин завдяки рухливості свого вчителя Ст. Палки вибивається на культурний осередок свого району.

Дня 12. вересня відбулось районове свято молоді в селі Малкові біля містечка Крилова. Це велике село, широко розкинуте серед мережі піль. По середині села пишається невикінчений ще будинок „Рідної Хати". Будинок цей будується завдяки ідейності й рухливості місцевого виділу „Рідної Хати" під проводом голови селянина Курашка. Свято почалось молебнем та промовою місцевого пароха. Другу з черги промову виголосив референт молоді з Грубешева. Після промов молодь з Малкова під проводом І. Вихновича й М. Назарівної, з Шихович під проводом учителя Стасюка й його дружини, з Ласкова під проводом С. Світлюківни, з Крилова під проводом О. Горасовського п о писувались вправами вправами вільноруч. танками та гагілками. Окремої згадки заслуговує чвірка малих дівчаток з національним танком, вишколених п. Стасюковою. Взагалі молодь Шихович може заімпонувати своєю зорганізованістю й служити іншим селам за приклад.

Холмщина починає жити новим життям. Молодь Холмщини проломлює нові шляхи. Вона ще трохи залякана, замало свідома обовязків та й грішить неточністю. Та це початки. Скоро вона позбудеться цих дрібних хиб і стане гідною української нації. Особливе признання належить учительі учителям, що не жаліють труду для молоді.

С. ЧЕРКАСЕНКО.

ПРИГОДИ МОЛОДОГО ЛИЦАРЯ

РОМАН З КОЗАЦЬКИХ ЧАСІВ

ТОМ II.

(97)

Він був спокійний за неї, знаючи, що вона під невсипущим доглядом неньчиним та під опікою його приятеля, Дениса Криги, більш не зазнає лихих пригод і дочекається його, здорова й весела. Тому й туга його за нею, як ми вже бачили, обернулася для нього в безвиводне джерело захованого від чужої цікавости щастя. Зовсім не те була її туга за ним. Вона й літами й розумом не була вже дитиною й не могла не здавати собі справи з тих небезпек, що завжди чигають на козака в походах. Знала його буйну, відчайдушну вдачу, а до того знала й його прирідок — болізно вразливу чесність і щиросердну притоменну лицарськість, що не дозволить йому навіть подумать ухилитися від небезпеки або, як то кажуть, задню пасти, — ніколи в світі. Вона знала, що він буде все попереду й поривatиметься туди, куди й найзавзятіший іще роздумує, чи йти, чи ні. А таких і шукає небезпека, не дарма кажуть: відвага мед пє й кайдани тре. І солодка туга її за ним огорталася часом таким страхом за його життя, що серце німіло в грудях.

Чудна, справді, тая вдача дівоча!... Спитатиб Орисю: чи покохалаб вона Павла, як би він був не такий, а інакший, противний: хоч і гарний, скажемо, на вроду, але норовом тихий, плохий, несміливий, а до того ще й нещирий, ницйий, лукавий тощо?... Мабуть же, ні. Навіть запевне ні, бож і сама була гордої, щирої, відважної вдачі. А отже, як покохала, то вже й тремтить, щоб не втеряти свого щастя саме через те, що покохала його й без чого, хто зна, чи й глянулаб була на парубка.

Коли ця туга занадто вже наполягала на серце, а чорні, важкі думи гнітили душу, бігла до Катрі, або до Павлової неньки. Катря була ще молода й за кілька років свого тихого заміжжя ще не забула всіх можливих і неможливих пригод та несподіванок у дівуванні, тому добре розуміла сердечний і душевний стан своєї меншої сестри й усією душею входила в її переживання, втихомирюючи надмірні хвилювання теплим, розумним словом, нічому не дивуючись, не беручи нічого на сміх. Виходила від неї Орися завжди заспокоєна, освіжена в своїх палких почуттях, як спрагла земля по тім благодатнім дощі. За це любила Катрю, як саму себе.

До Василихи ходила найчастіше ввечері, в неділю або в свято, помагала іноді старенькій в її немудрім господарстві й спочивала в розмовах і згадках про того, хто їм обом був найдорожчий на світі. Обидві непохитно вірили, що іспит, посланий долею, навзабарі скінчиться, й усе вийде на добре. Побалакають отак, посміються, коли щось відрадне прийде до розмови, а журно стане, то поплачуть.

Приходила іноді й Василиха до них, обідала в них, дуже цікавилася господарством, ходила на город, на поле, давала свої поради, — видно було, що близько брала до серця, немов би свої власні, й гаразди їхні, й їхні невдачі та гризоти. Таж мабуть, і на увазі мала, що раніш чи пізніш вернеться Павло, й два господарства — її й Обременчишине — зіллються в одно, й над усім стане за повного господаря її единак. Закликала завжди Обременчиху до себе, хоч у свято, або в неділю, але підоспіла така гаряча в господарстві пора, що старій неньці Орисиній ніколи було й угору глянути, навіть у свято. Тільки тоді, як жнива давно скінчилися, і молотьба наближалася до бажаного кінця, — Обременчиха зідхнула вільніше й нарешті дістала змогу хоч у свято вволити волю старої Василихи, та й свою.

XXIV.

Одної неділі Василиха вернулася з церкви не сама, а з дорогими гостями.

Ще здосвіта було й наварено й напечено всього: стояло в печі, пріло. Не знала, де й посадити своїх любих гостей, частувала, припрошувала. Орися хотіла була помогти старій господині, та де там! — і приторкнутися до того рогача чи горшка не дозволила.

— І, Господи! — говорила Обременчиха, — стільки оце ви, душе мила, наварили та напекли, що валка женців не поїсть за день. Навіщо ото було витрачатися? У вас же, моя люба, все куповане.

— Е, не кажіть, — відповіла Василиха, — не все: сальце вже, слава Богу своє, свинина ще покищо своя, городинна теж... Ото, що хліб купований, — це правда. Та цеж дрібниця, серденько. Прошу покіренько, призволяйтеся!...

— Спасибі, голубонько, і не просіть, то їстимемо: такеж усе смашне та добре.

— А ти, Орисю? Чом так мало єси? Стрівай, я тобі ще той...

— Дякую вам красненько, паніматко, — відмовлялася дівчина, — я вже не голодна. Ви самі все тільки пораєтесь і сливе нічого не їсте.

— Я і входячку наїмся, голубко, а таке порання — втіха, а не робота. Як жеж у вас там... обмолотилися вже?

— Ще не зовсім, — відповіла Обременчиха, — ще трохи зосталося. Та вже така думка, щоб на цьому тижні й обмолотини справити. Дяка Господеві, вродило цього року добре: наробишся, накрутишся за той довгий день Божий, та хоч знаєш за що, гріх ремствувати.

Замислилася на одну тільки мить Василиха, а думи, як гайвороння, закрутилися в старечій голові. Відігнала їх, а всеж таки вони навернули розмову на інше.

— А той прудивус ще вчащає до вас? — запитала, похмурнівши.

Обидві гості засміялися.

(Дальше буде).

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

НА РІЖНІ ТЕМИ

ОБРАЖЕНА ВЕЛИКІСТЬ

Ґраф Бетлен, старий мадярський політик, дав оноді в мадярському парляменті вислів поглядам, що йдуть у розріз з поглядами мадярського уряду. Між іншим він скритикував становище уряду, що, мовляв, Мадярщину дуже гарно трактували в Відні, де вона підписувала пакт з осею. На доказ, що Мадярщину там зовсім добре не трактували, Бетлен сказав, що там „принято так само врочисто Словаччину, ту оперетку державу".

Отже образа для Мадярщини в тому, що її трактовано на рівні зо Словаччиною. А справді чи воно так не є? Чи не залежна Мадярщина нині від Німеччини так само, як Словаччина?

ОБОРОНЕЦЬ МАЛИХ?

Пише Ґедіє, европейський кореспондент „Ню Йорк Таймсу", з Інстанбулу, що Німеччина пробує тепер затягнути Туреччину на свою сторону, але Туреччина далі стоїть на тому, що її інтереси годяться з англійськими.

Каже він: „Туреччина вважає себе союзницею Британії й бачить у Британії оборонця своїх ідеалів — свободи малих держав".

Якби так Туреччина спиталася польського уряду на вигнанні, то цей сказав би, що Польща бачить у Британії оборонця „свободи" великої Польщі.

НА ВУДОЧКУ

У своїх зусиллях прихилити Туреччину на німецьку сторону німецькі дипльомати постійно говорять про свій плян перемін у світі як про „новий порядок".

Та турки на це, каже Ґедіє, дають німцям до зрозуміння, що „новий порядок" за націстичним пляном це ніщо інше, лише цинічний камуфляж для чистої диктатури й бруттальної сили.

Це, що тепер існує в світі, добрим порядком назвати не можна. Але з того ще не виходить, що „новий порядок", який плянує Німеччина, заслуговує на назву порядку.

СЛОВАМИ ОДНО, ДІЛАМИ ДРУГЕ

Кожна фашистівська група гостро виступає проти інтернаціоналізму б о л ь ш е в и к і в. Кожна говорить про себе як строго національну групу.

На похороні Кодреану, вожда румунських фашистів, у Букарешті машерували в поході тисячі фашистів німецьких, італійських, еспанських, румунських.

Подібно, як на першо-травневому поході на Червоній Площі в Москві машерують представники к о м у ністичних організацій чужих країв.

НАРОД З МІСІЄЮ

Англійські часописи подали оноді текст німецького декрету про закриття вищих шкіл у Польщі. У поясненні цього декрету говориться, що поляки ніколи не мали освіченої кляси, а лише „здеґенеровану й здеморалізовану лже-інтеліґенцію".

Ірляндець Френсиз Гекет написав недавно книжку, в котрій, як це вже видно з її наголовку, хоче пояснити, чому це він вибрав собі з усіх країв на постійне життя Данію. Доказує в цій книжці, що Данія це край щасливого поміркування серед воюючих країн сьогодні. Говорить у ній про життя данців під німецькою окупацією. Про ці уступи каже один критик: „Занята німецькими варварами, Данія далі веде спокійне своє життя".

Можемо з цього вносити, що німці мають інакші міри інтеліґенції й культурности, ніж народи, ними окуповані.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Вистава „Тітка".

В неділю, 1. грудня ц. р., відбулась у Карпатській Галі при 6-тій вул. в Ню Йорку драмтична вистава „Тітка", або „Княгиня". Виставу виконав український театр ідраматична студія під режисурою п. Михайла Скоробогача, для товариства „Жіноча Поміч". Хоч того дня було багато інших імпрез в Ню Йорку, проте люди прийшли і заповнили галю. Це доказ, що наші громадяни вміють цінити своє театральне мистецтво, зокрема не дивляться косим оком на комедію, яка вимагає не меншого талану від артистів ніж яка небудь інша драма.

Вистава відбулася чисто, без суфлера, всі знали свої ролі на память. Головну ролю виконав п. М. Скоробогач. Вже перша його поява на сцені викликала загальний сміх. Ціла його гра вдержувала глядачів у постійно веселім напруженні. Добре виконав свою ролю п. Д. Дмитрів, молодий талановитий актор. Ролю вуйка в виставі грав Г. Мірус. Його легка і природна гра також викликувала в глядачів веселий настрій. І Петраш грав ролю студента Томського. Гра добра, але деколи неприродно говорив та моделював. Значить не надавав певного значіння словам та фразам. П. Слободян грав дуже добре ролю капітана. Добра постава, тільки рухи деколи не відповідали рухам старшини. П. Гавриш передав ролю слуги добре, характеризація придична, але хід деколи троха штучний. Пані Анна Гладун грала ролю правдивої княгині, жести та мова надавали поваги, так, що було приємно дивитись на таку чисту гру. Маруся Люба грала природно ролю Олі. Оксана Бражник грала ролю Віри. Передача чиста, тільки треба більше певности. Анна Мазур, як Маруся, передала свою ролю прилично. Треба більше працювати над собою. Костюми вповні відповідали характерам. Також характеризація обличчя була не зла.

Лише декорації заубогі і треба булоб вже їх змінити. Дивимось роками на ті самі декорації. В цій штуці можна знов було запримітити поважну працю українського народного театру та драматичної студії. Є в ній ще недомагання, але все ті недомагання маліють і артисти вироблюються. Заслуги в цьому п. Скоробогача, який з глибокою вірою і запалом взявся за діло.

На жаль публика цей раз не прийшла так точно, як на „Довбуша", що відбувся в галі Вашинґтон - Ірвінґ Школи. Цей раз треба було зачинати 40 хвилин пізніше, хоч артисти чекали зібрані на знак, коли починати штуку.

Зате публика, хоч щиро сміялась, поводилась зовсім культурно. Як показують оголошення, ту саму штуку той сам драматичний гурток виставить також в інших містах, в Філядельфії, та Бруклині. Хто ще її не бачив, матиме нагоду побачити. Це дійсно весела і добре поставлена песа.

О

ЛІЛІ ПОНС — АМЕРИКАНКОЮ

НЮ ГЕЙВИН. — Світової слави оперова співачка, французького роду, Лілі Понс, приняла другі горожанські папери та стала американкою.

З ДНЯ

ЧИ ПІДЕ АМЕРИКА ДО ВІЙНИ?

Дехто каже, що Америка вже є у війні. Американські літаки й інша зброя рішатимуть, хто виграє — Англія, чи Німеччина? Це стверджують нині навіть найвищі англійські провідники. А коли американська зброя має рішати про вислід війни, то хіба ми вже не є у війні? — заключають деякі американці. Крім того, кажуть вони, Америка заключила мілітарний союз з Канадою й обіцялась оборонити її, колиб до неї зблизився ворог. Канада вже у війні. Посередньо через Канаду, та через поміч Англії, Злучені Держави Америки також фактично знаходяться нині в війні. Так міркують деякі люди.

Інші відповідають, що що інше пасивна поміч, висилка зброї та амуніції, а що інше справжня війна. Як Америка може бути в війні, коли ні один вояк ще не згинув від ворожої кулі?

НА ШЛЯХУ ДО ВІЙНИ.

Звівши ці два погляди до купи можна сказати, що хоч Америка ще не є у справжній війні, де гинуть вояки і цивільне населення, але Америка цілком певно знаходиться нині на шляху, що може завести до війни. Після всяких припущень той шлях таки заведе Америку до війни. Хіба би щось надзвичайного сталось.

Найважнішою причиною, що може довести Америку до війни, є це, що не є в інтересі Америки, щоб виграв Гітлер. Вигра Гітлера загрозить Америці політично, бо він у короткім часі розбудує таку морську силу, що вона опанує морями. Далі загрозить торговельно, бо сцентралізована під зарядом німців европейська економічна система буде вести таку конкуренцію американським продуктам, що вони її, так, як тепер є, не видержать.

Ось це є найголовніші причини, що Америка помагає Англії. А, помагаючи їй, чимраз більше вплутується сама в війну.

МІЛІТАРНА ПОМІЧ.

У Вашинґтоні були недавно наради кількох секретарів, в приявности шефа штабу американської армії, Маршала, а на тих нарадах перший раз порушено справу помочи Англії шляхом военних американських кораблів. Себто обговорювано можливість конвоювання торговельних кораблів при помочи американських военних кораблів. Наладовані ріжними товарами кораблі пускалиб у дорогу на Атлантийский океан у товаристві военних американських кораблів. Щойно в половині океану їх перебиралиб англійські конвої та товаришили їм до дому. В той спосіб Англія заощадилаб велике число своїх военних кораблів для іншої служби.

Але як на тім вийшлаб Америка? Що станеться, коли німецька субмарина заатакує американський военний корабель, а той відповість вогнем? Хіба це не буде вже справжня війна, получена з проливом крови?

ГАМУЛЬЦІ.

Здається, що найголовнішим гамульцем у тій їзді до війни, є це, що американські провідні кола бояться тоталізму чи націонал-соціялізму, який міг би тут зявитись як вислід війни. Бо нинішня війна це не війна двох армій. Це війна цілого одного народу з другим. В ній оба народи мусять орґанізувати всі свої економічні і моральні ресурси так, щоб вони служили военним цілям. Ціле національне господарство впрягається до военного воза. Також всі почування, моральні вартости. Цілий нарід обертається на касарню, в якій провід вгорі завідує великою національною кухнею, одностроями, мешканнями, муштруючи відповідно ціле населення, чоловіків і жінок, старців ідітей, та повчаючи їх военної дисципліни.

ВИСТУП ДЖ. КЕНЕДІ.

Американський амбасадор до Лондону, Джозеф Кенеді, мав донедавна славу великого англійського прихильника. Деякі критики в Америці його глумливо називали „американським амбасадором його величества Юрія Шестого". Та ні сіло, ні впало, той сам „амбасадор Юрія Шестого" повертає до дому і дає „неофіційне" побачення одному журналістові, та каже, що положення Англії безвиглядне; нема що оборонити Англії, бо вона всеодно програє; крім того в неї вже всеодно є націонал - соціялізм, подібно як у Німеччині, а робітничий провідник Бівин є дійсним диктатором в Англії. Кенеді опісля зрезиґнував зо свойого становища і заявив, що всі свої сили тепер віддасть на те, щоб вдержати Америку в мирі, та не допустити її до війни.

Чи вдасться це йому і його прихильникам? — Здається, що ні. Ми вже так далеко заанґажовані в війні, що лиш якесь надзвичайне зусилля або скора програ Англії моглиб нас від неї врятувати. А цього покищо не видно.

МОРСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ. — На першій Міжамериканській Торговельній Конференції в Вашинґтоні були між іншими: Конраде Травесо, арґентинський консуль, та Велес, підсек... стейту Злуч. Держав.

Осип Стеткевич.

ЗА ОДНУ ЛІТЕРАТУРНУ МОВУ

—o— (4)

Приклади з книжки „Граматика української мови" д-ра Василя Сімовича:

Перебираючи слова на нові культурні придбання, українська мова волить їх носити в німецькій одежі, а не у французькій, як це роблять у своїй мові москалі. Через те ми кажемо, н. пр.:

анекдота	анализ	**контроля**	контроль
аналіза	анекдот	**конверта**	конверт
адреса	адресс	**нафталіна**	нафталин
бензина	бензин	**нікотина**	никотин
вазеліна	вазелин	**парада**	парад
візнта	визит	**тоалета**	туалет
кляса	класс	**фльота**	флот
комода	комод	**шоколяда**	шоколад

—o—

Взятиб для порівняння з московською мовою, яка любить наросток „тель" декілька слів:

діятель	**діяч**	воспитатель	**виховник**
сіятель	**сівач**	грабитель	**грабіжник**
слушатель	**слухач**	мститель	**месник**
курітель	**курець**	спаситель	**порятівник**
покупатель	**покупець**	ваятель	**різбар** і т. д.

—o—

При нагоді треба звернути увагу на ріжницю в родах деяких іменників в українській і московській мові. Ось найважніші, прихапцем позбирані:

в укр. мові чоловічого роду:	в моск. мові жіноч. роду:
берліг (ведмежий)	берлога (медвіжя)
біль (тяжкий)	боль (тяжелая)
глиб (великий)	глибь (большая)
дріб (звичайний)	дробь (обикновенная)
дур (людський)	дур (людская)
кльомб (гарний)	клумба (красивая)
кір (легкий)	корь (легкая)
пил (сірий)	пиль (сірая)
полин (гіркий)	полинь (горькая)
пудер (рожевий)	пудра (розовая)
мебіль (дорогий)	мебель (дорогая)
міль (дрібний)	моль (мелкая)
насип (високий)	насипь (високая)
поступ (поважний)	поступь (важная)
розрух (великий)	разруха (большая)
степ (широкий)	степь (широкая)
ступінь (другий)	ступень (вторая)
сяжень (мій)	сажень (моя)
флет (дорогий)	флейта (дорогая)
шир (великий)	ширь (большая)
ярмарок (роковий)	ярмарка (годовая)

Крім того, власні іменики: **Сибір, Умань** в українській мові — чоловічого роду (в моск. жіноч.), пор.: Повернувся з Сибіру, шлях до Уманя.

—o—

в укр. мові жіноч.:	в моск. чолов.:
відпустка (місячна)	отпуск (місячний)
гусь (індійська)	гусь (индійскій)
завіса, занавіса (театральна)	занавис (театральний)
запора (залізна)	запор (желізний)
картопля (біла)	картофель (білий)
орхестра (повна)	оркестр (полний)
пайка (невеличка)	паек (небольшой)
пара (густа)	пар (густой)
перепустка (тижнева)	пропуск (недільний)
перерва (велика)	перерив (большой)
признака (вірна)	признак (вірний)
путь (далека)	путь (далекій)
ранґа (висока)	ранг (високій)
салата (зелена)	салат (зелений)
саля (простора)	зал (просторний)
тополя (висока)	тополь (високій)
цикорія (гірка)	цикорій (горкій)
черва (дрібна)	черв (маленькій)
шалвія (зелена)	шалфей (зелений)

—o—

Задля порівняння з московською грам. треба замітити, що **„о", „е"** не випадає в таких словах:

рів — рова, ровові, рови... мос.: рва, рви,
рот — ріт, рота, ротові... роти мос.: рта, рти,
мох — моху, мохові... мохи мос.: мха, мхи,
лоб — лоба, лобові... лоби мос.: лба, лби,
лід — льоду леду, льодові ледові... льоди леди мос.: льда, льди,
льон — лен, льону лену, льонові ленові... льони... мос.: льна, льни...
попіл — попелу, попелові... мос.: пепел, пепла...

(Дальше буде).

МАЙОР ЕТОРЕ МУТІ, італійський летун, що керує летничими операціями проти греків в Альбанії.

ЗГАДУЮТЬ СЛАВНОГО СКРИПАКА

ПРАГА. — Цілий світ згадує за щойно померлого Яна Кубеліка, чеха, світової слави скрипака, сина бідного огородника, що здобував за життя найбільші почести та добився теж і міліонового маєтку, який вкінці втратив вцілости. Був одружений з мадярською з графського старинного роду. Мав семеро дітей. Усі музикальні. Бував часто в Америці, а між його композиціями є теж „американська симфонія". Як скрипак був відомий зо своєї надзвичайної техніки, якою чарував, а не з музичних скрипкових творів.

Плюгавлення не є арґументом, а виявом слабости.

Михайло Гайворонський.

ОПРИШКИ

(У НАРОДНІЙ ПІСНІ)

I.

Опришківство звязане із горами Карпатами. Початок його давний. На його повстання мало найбільше вплив поневолення українського народу безладною Польщею, тою, де найменший зайда-шляхтич уважав себе рівним воєводі, а з підвладним нашим народом робив те, що хотів. Ось та шляхта забрала нашому народови землю, а сам нарід звела до стану робучої худоби. Та проте наш нарід руками й зубами держався прадідівської землі, віруючи тільки у Божу поміч. Хмельницький іде! Козацтво іде! Буде у нас воля! Загуло по цілій Україні 1648 року. Настав великий день Волі. В галицьку область вступили козацькі війська, з усіх сторін йшли добровольці, а із Покуття Семен Височан привів у козацькі ряди пятнайцять тисяч молодців. Здавалося, що Україна добилася свободи, здавалося, що не вернуть польські зайди зза Висли. Та, на превеликий жаль, Хмельницький вдовольився тільки окупом і відступив не тільки від облоги Львова, а й закинув думку походу на Варшаву. Кажуть: зрада татарви спонукала його до цього. І так остаточно дійшло до згоди із Москвою. Найкраща мрія нашого народу розвіялася. Вернулася Польща панувати дальше на наших землях. Вернулася помстити свою зневагу і „шкоду", вернулася задусити та випити останню каплю крови із бідного українського народу.

Та не ляг український нарід покірною вівцею під ляцький ніж, а сам, майже голіруч, став в обороні свойого життя. І саме тут початок ідейного опришківства і гайдамаччини. Обі ці вітки наших борців, це одноліткі, діти розпуки та протесту проти поневолення та безправства. Обидві прекрасно оспівані нашим народом, що память про їх передав грядучим поколінням.

Першими визначнішими опришками були Дрозденко, Пискливий, Пинта, Нестор, Панчишин й інші. Та історія записує: „Всіх своїх попередників перевисшив очайдушною сміливістю й справжнім лицарством — Олекса Довбуш. Палкий мов іскра, бистрий як олень, смілий мов лев, неустрашимий, а при тім лагідний та лицарський супроти безборонних, здобув собі Довбуш не тільки щиру вдячність у сучасників, але й вічну память у потомности. Для сучасників був **местником** народних кривд, для потомних **ідеалом** легіня-героя".

Построхом приневолював він панів полекшувати долю покріпощеного народу. Свої ватаги водив він не тільки Верховиною, а й по Підгірю, Покуттю та Поділлі (1738—1745). Борщівським полковникови сказав: „Не за грішми прийшли ми сюди, а по твою душу, щоб ти більше не мучив людей!"...

Про Олексу Довбуша є багато оповідань, які, кожне на свій лад, розказують про життя і діло Довбушеве. Усі оповідання можна звести до такого:

Боровся Довбуш із лихим (чортом) і за те Пан-Біг дав йому велику силу та свідомість того, від чого і коли згине. Не зумів задержати тієї тайни і тому передчасно пішов марно з цього світа. Застрілив його Стефан Дзвінка за те, що Довбуш давав замалий окуп за свої стрічі із його жінкою Параскою. Пани дали йому за те більші гроші. І грамоту свободи надав Дзвінці воєвода Яблонскі. Забив Стефан Дзвінка Олексу Довбуша (1745 р.) та не стер Довбушевої слави. А Двінчуки і досі живуть в Космачи, боковані та оминані людьми немов прокажені...

Пісень про Довбуша було більше, та найбільше відомою є одна редакція, що починається так:

„Ой, попід гай зелененький, ходить Довбуш молоденький, —
тай на ніжку налягає, топірцем ся підпирає"...

(Налягав він на ногу від рани, яку йому, по пяному, завдав його брат).

Ця пісня оспівує одну лише подію: Довбуш відвідує Штефанову жінку, його смерть і останні хвилини, у яких просить своїх побратимів людської кровці марно не проливати... Пісня кінчиться так:

„Ану хлопці, гей молодці, беріть мене ен топорці,
беріть мене не топори, занесіть мя в сині гори, —
вкрийте мене листям, ломом,
би мя ляхи не зловляли,
аби мя не збиткували..."

Чорногора, як найбільше скалиста і недоступна частина Карпат, легко скривала опришків від польської пограничної сторожі, т. зв. „смоляків". Найбільше опришків було із самої Гуцульщини, бо гуцули усе були відомі зі своєї сили, відваги і любови до свободи. В опришки ішли „годні хлопці", чи і ґазди із сумежного Підгіря та і Покуття. І з тих сторін маємо і найбільше оповідань і пісень про опришків. Одна пісня така:

„Попід гайок зелененький ізродили рижки, —
зібралися годні хлопці: „Ходім у опришки!"
Зібралися годні хлопці, самі побратими,
пішов й Пилип молоденький в опришки із ними.
„А вробімо топорчики та з самої сталі,
а не кличмо ми нікого, лише ідім самі.
„А вробімо топірчики із самої міди, йик підемо у опришки, не зазнаєм біди"

Не довго опришкували, наскочили на них „смоляки" і молодого Пилипа повели на муки до Надвірної.

Вони його та губили за топірец ясний,
а люди си дивували: йикий же він красний.
О, люди си дивували: йикий він хороший,
а пани си дивували, кілько в него грошей.

Хто не попав у опришки, той, як каже пісня, втікав від панщини у Волощину.

„Ой, возьму я, пане-брате, хорошу дівчину,
а як впадуть сніги білі, підем в Волощину.
Ой, у тоту Волощину, ба й у Волошиноньку,
та ми там си не робили тяжку панщиноньку".

Верховинець волів злидні опришківського життя, чим на панськім полі робити. Взагалі плуг для нього був і незнаний і немилий.

Чорногора хліб не родить, нічим ї орати,
нікоє гуцуликів, йик рідная мати.

А попав опришок в неволю, то певно із думки йому не сходила пісня:

„Волілас мя, моя мати, в болото веречи,
ніж мя мають печеніжські гайдуки стеречи".

(Печеніжські — із Печеніжина, міта коло Коломиї).

(Дальше буде).

Жан Рамо.

ЧАРІВНИК

Всі довідаються, що йому пропала корова. Будуть насміхатися з нього та глумливо будуть питатися:

— Гей, Гюрікате, якже там тобі живеться? Багато коров пропало цими днями? А замітач, драбуга, який у ніщо не вірить, питався вже перший, Може припадково довідався, що йому пропала корова.

А в неділю? Очі окружного лікаря зпід окуляр заіскрилися злобно.

— Щож, Гюрікате, може тобі пропала корова?

— Хтож щось такого говорив? — спитався чарівник здивовано.

— Та сусіди! Ти, здається, шукаєш її вже чотири дні? Ах, бідний приятелю! Піди-но ти за порадою до чарівника Лябатета.

А сусіди сміялися, аж за боки бралися.

Чарівникові з Лянеторту вдарила кров до голови.

— Моя корова не пропала, — сказав рішучо.

— Ні? А деж вона? Я заложуся за сто франків, коли ти знайдеш її та покажеш оцим людям!

— А коли я не схочу показати її цим людям?

Гюрікат, яка небезпека грозить його щастю та доброї славі, тому сказав рішучо: „Моя корова взагалі не пропала. Коли я не маю її дома, то ще не значить, що вона пропала".

— Добре! То ти продав її?

— Так, продав.

— А кому?

— Що вам до того?

— Чуєте, люди, він продав її! Ви чули? Він продав свою корову! Так! Ходіть зі мною, будь ласкв, а побачите його корову. Вона в моїй стайні!

Гюрікат зблід.

— Злодій! — засичав крізь зуби. — Яким правом ви заняли мою корову?

— Таким правом, яким зайшла худобу, коли пасеться в чужій кукурузі! — відповів лікар самопевно. — Була в моїй кукурузі. Я привів був двох свідків. А колиб я звернувся до слідчого судді, ти заплатив би мені досить гарну кару. Та я тобі дарую. Я лише хотів доказати сусідам, що ти маєш стільки сили, щоби найти їх пропавші корови, як ось тепер, коли пропала твоя корова. До побачення, чарівнику! Це на будуче!

— Так, на будуче! — пробурмотів Гюрікат, а його очі наче справді кидали сірчаним полумячком.

Шість місяців пізніше став Гюрікат із болю стогнати в гостинниці недалеко Лянеторту.

— Ах, боженьку, що зі мною? Що мені сталося? Який страшний біль терплю! Ось тут. Начеб мені хто в животі ножем вертів. Рятуйте! То вже мій кінець.

Вертівся, мучився, призивав смерть. Поклали його на ліжко та думали, котрого лікаря прикликати. В неділю нікотрий з міських лікарів не був дома. Був лише старий окружний лікар. Так треба попросити його.

Лікар радо згодився прийти в третій годині. Останніми часами, цілих тих шість місяців не було й чуки про Гюріката. Пригода з коровою забулася напевно.

Приступив до хорого, а передтим зажив табаки.

— Ге, Гюрікате! Щож це з вами? Де вас болить? Покажіть! Огляну вас, дідусю!

Гюрікат стогнав увесь час, начеб його дерли зі шкіри. Руками водив по череві та стогнав безупину, не хотів ні їсти ні пити, а це в Лянеторті дуже рідко трапляється.

Коли його лікар добре оглянув, поклепав, потім сказав:

— Запалення сліпої кишки... Кріза! Треба конче перевести операцію!

— Операцію? Пороти мені живіт? Ніколи в світі! А скілько то коштувало би?

— Е, то вже якось порахуємося. Таж ви маєте гроші. Зрештою, тисяча франків вистарчить для товариша з Даксу та для мене!

— Прикличте свого товариша, — зітхнув Гюрікат — коли вже конче треба... Та чи ви певні того, що то запалення сліпої кишки?

— Напевно!

— Ах, Боже! То чимскорше!

Сусіди співчували. Чарівника будуть оперувати... Біля гостинниці зібралося багато селян, цікавих, як скінчиться операція. Рано, як старий окружний лікар узяв уже за хльороформ, Гюрікат озвався:

— Прикличте нотаря! Прикличте також сусідів. Я в присутности всіх хочу сказати мою останню волю.

А пять хвилин пізніше коли вже яких двацять людей було біля окружного лікаря, який вже став нетерпеливитися, Гюрікат зірвався з ліжка, наче чорт зі скриньки та став кричати:

— Що це я вам хотів сказати, приятелі? Ваш окружний лікар такий мудрий як табака в розі! Він запевняє, що я маю запалення сліпої кишки. Я не маю нічого! Дивіться!

Потім крикнув на власника гостинниці:

— Гей, принеси добре снідання! Напиймося за здоровля цих усіх.

* *

Кілька тижнів пізніше запалення сліпої кишки було славне в усій околиці. Окружний лікар зайшов до Гюріката.

— Чуєте, — сказав до нього — ми пошкодили один одному. Забудьмо це, добре? Славні люди не потребують побороювати себе взаємно. Прийдіть до мене на другу неділю на обід.

— Спасибі, — відповів Гюрікат і подав руку окружному лікареві.

І тепер усе в Лянеторті йшло гарно, чи йшло про загублені корови, чи про запалення сліпої кишки.

(Кінець).

UFS

АМЕРИКАНКА В ОПЕРІ. Райс Стівенс буде першою від 22 літ американською співачкою, що буде грати в нюйорській опері ролю Делілі.

ТАРЗАН, ч. 173. Нові пригоди.

Спинаючись на дерева Тарзан і Джейн виминули своїх лісових ворогів і повандрували в напрямку дому.

Будучи знов разом вони почувалися щасливо. Радісно вони розказували собі про ті пригоди, що на якийсь час їх були розлучили.

Вдома Тарзан дав Джейні для охорони відділ своїх вірних вазірів, а сам продовжав нагляд над своїм нетровим царством.

Одного дня він почув форкання льва, який був на слідах якогось чоловіка. Це було початком його найдивнішої пригоди.

